

Audio priče u dječjem vrtiću

Landripet, Mia

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:498777>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-21**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Čakovec

Mia Landripet
AUDIO PRIČE U DJEČJEM VRTIĆU
Završni rad

Čakovec, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Čakovec

Mia Landripet
AUDIO PRIČE U DJEČJEM VRTIĆU
Završni rad

Mentorica:

prof. dr. sc., Tamara Turza-Bogdan

Sumentorica:

prof. dr. sc. Lidija Cvikić

Čakovec, rujan 2024.

Sadržaj

UVOD.....	1
1. GOVOR	3
1.1. Jezični i govorni razvoj djeteta	3
1.2. Poticanje govora i audio priče.....	7
2. AUDIO PRIČE I RAZVIJANJE RANE PISMENOSTI.....	10
2.1. RAZVOJ RANE PISMENOSTI	10
3. POTICAJNA PISMENOSTI I AUDIO PRIČE	12
4. ISTRAŽIVANJE	16
4.1. Ciljevi istraživanja.....	16
4.2. Istraživačka pitanja.....	16
4.6. Rezultati ankete.....	17
4.7. Rezultati intervju.....	20
4.7.1. Prvi intervju.....	20
4.7.2. Drugi intervju	22
4.7.3. Treći intervju	25
4.7.4. Četvrti intervju	26
4.8. Analiza ankete i intervju.....	28
5. ZAKLJUČAK	30
6. LITERATURA.....	31
7. PRILOZI I DODATCI	33

SAŽETAK

Audio priče postale su popularan medij u današnjem svijetu, pa tako su postale i popularne za korištenje u vrtićima zbog lagane dostupnosti na internetu. Audio priče u dječjem vrtiću nisu novost, te se skoro svaki odgojitelj susreo sa nekim tko koristi audio priče ili ih i sam koristi. Možemo ih pronaći na internetu, u knjižnicama, stranicama nekih vrtića, CD-ima i slično. Iako se u većini koriste prije spavanja ili za umirivanje, mogu biti dobar način za poticanje govora i rane pismenosti kod djece.

Djetetu je potrebna poticajna okolina i dobar govorni model kako bi se pravilno razvio govor i pismenost te je potrebno pratiti njegov razvoj i uključivati ga u poticajne aktivnosti. Ipak, moderna tehnologija počela je utjecati na djetetov razvoj, pa tako i na razvoj govora i pismenosti. Sve više vrtićke djece koristi se pametnim telefonima, a komunikacija roditelja i djeteta sve je oskudnija. Zato je potrebna kvalitetna komunikacija između odgojitelja i djeteta te odgojiteljeva svijenost njegove uloge u djetetovom sveukupnom razvoju. Odgojitelj može potaknuti djetetov govor i pismenost kroz komunikaciju, čitanje priča i raznim aktivnostima i pravilnim korištenjem audio knjiga.

Ovo istraživanje usmjereno je analizi učestalosti korištenja audio priča u dječjim vrtićima, odnosno, u kojoj mjeri koriste odgojitelji audio priče i kakva su njihova mišljenja o korištenju takvog medija. Za provođenje istraživanja korišten je upitnik u online obliku i intervju sa četiri različita odgojitelja. Većina odgojitelja koristi audio knjige u radu sa djecom i to najčešće koriste za umirivanje prije spavanja. Iako odgojitelji koriste audio knjige oni nisu upoznati sa pozitivnim i negativnim stranama audio priča ni mogućnošću korištenja audio knjige u različite svrhe osim uspavlivanja. Rezultati ukazuju da je odgojitelje potrebno više informirati o audio knjigama i kako ih poticajno koristiti.

KLJUČNE RIJEČI: audio priče, odgojitelj, govor, pismenost

SUMMARY

Audio books have become a popular medium in today's world, so they have also become popular for use in kindergartens due to easy availability of a large amount of story books you can find on the Internet. Audio books in kindergarten are nothing new, and almost every preschool teacher has met someone that uses them, or they use them themselves. We can find them on the internet in libraries, on websites of some kindergartens, on CDs and etcetera. Although they are mostly used before bedtime or to calm down children, they can be a good way to encourage speech and early literacy in children.

A child needs an encouraging environment and a great speech model in order to properly develop a child's speech and literacy, it's necessary to monitor their development and include them in motivating activities. However, modern technology has begun to affect the child's development, including the development of speech and pre-reading abilities. Many preschool children are already using smartphones, and communication between parents and children is becoming scarcer. That is why quality communication between preschool teachers and children is needed, as well as teachers' awareness of his role in the child's overall development. The preschool teacher can encourage the child's speech and literacy through communication, reading and other various activities and by properly using audio books.

This research is aimed at analysing the frequency of use of audio books in kindergarten, that is, to what extent do educators use audio books and what are their opinions on the use of such media. An online questionnaire and an interview with four different preschool teachers were used to conduct the research. Most preschool teachers use audio books when working with children, and they mostly used it to calm them down before going to bed. Although preschool teachers use audio books, they are not familiar with positive and negative sides of audio books, nor the possibility of using audio books for different purposes other than using them before kids fall asleep. The results indicate that preschool teachers need to be better informed about audio books and how to use them to encourage child development.

KEY WORDS: audio books, preschool teacher, speech, literacy

UVOD

Realnost današnjice je da se skoro svaka osoba, kućanstvo i ustanova koristi nekim oblikom tehnologije i medija. Mediji su postali dio današnjice, dio skoro svake kulture i razvijenog grada. Svako prenošenje informacija, emocija i komunikacija većinom se odvija putem interneta, pa tako i noviji naraštaji postali su veliki dio korisnika raznoraznih medija i tehnologija.

Veliki broj djece osnovnoškolske pa tako i vrtićke dobi već se zna koristiti nekom vrstom tehnologije. Roditelji djetetu dopuštaju da koristi pametni telefon, tablet i slično jer najlakše je današnje dijete zainteresirati velikom količinom sadržaja koji se mogu pronaći na internetu. Učestalo korištenje tehnologije kod djece može utjecati na razvoj jezika i govora, jer da bi se dijete pravilno razvijalo u potpunosti potrebno je da istražuje svijet oko sebe. (Lifebuzz.hr, 2024.)

Rijetka komunikacija, loš govor ili/i iskrivljeno i učestalo korištenje medija pokazuju veliki negativan utjecaj na razvoj govora i cjelokupnog djetetovog razvoja. Dijete uči iz svoje okoline, a najintenzivniji je razvoj u njihovoj najranijoj dobi. Razvoj govora smatra se najintenzivnijim u prvih šest godina djetetova života, a za to je potrebna učestala komunikacija između roditelja i djeteta, pa i odgojitelja ako dijete provodi vrijeme u vrtiću.

Pričanje priča dobar je način poticanja komunikacije između djeteta i odgojitelja, a osim što će pozitivno utjecati na usvajanje jezika i govora, pozitivno će utjecati i na razvijanje ostalih razvojnih područja djeteta. Čitanjem ćemo dijete zainteresirati i u samu knjigu, to jest slikovnicu, što je potrebno kako bi dijete razvilo predčitačke sposobnosti. Prema Čudini-Obradović (2002) razvoj svijesti kod djece da postoji pisani jezik razvija se vrlo rano te se može primijetiti da djeca već od 3. godine razumiju funkcije i značenje pisanog jezika.

Ipak, u današnje vrijeme postaju popularne audio (slušne) priče, a koriste se kod kuće i u vrtićima. Iako uporaba raznih medija i tehnologija nije nužno negativna stvar, ponekad se prečesto koriste u radu a da se djecu uči kako da budu digitalno kompetentni. Digitalna kompetencija jedna je od ključnih kompetencija propisana u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

Postoje negativne i pozitivne strane audio priča, kao što postoje loše i dobre slikovnice, ali ako se pronađe kvalitetna i poučna priča u fizičkom ili audio obliku, omogućiti poticajna okolina ispunjena komunikacijom i dalje će pridonijeti djetetovom razvoju.

1. GOVOR

Govor je urođen i osnovni je način komunikacije među ljudima. Za razvoj govora potrebno je dobro zdravlje i razvijeni govorni organi, uredan sluh i pravilan intelektualni razvoj koji treba biti potaknut stimulativnim okruženjem te je potrebno da novorođeno dijete bude izloženo govoru majke, oca i osobama iz neposredne okoline. Prema Čudini-Obradović (2014) najintenzivniji razvoj govora događa se već u prve tri godine djetetova života. Za razliku od govora kojim se jezik prenosi, jezik je sustav simbola i pravila kojima se ti simboli povezuju. Prema Posokhova (2008) razvoj dječjeg govora je složen i suptilan proces koji je moguće razvijati jedino u ljudskom okruženju, a djetetu najbliže i najprirodnije okruženje su njegovi roditelji.

1.1. Jezični i govorni razvoj djeteta

Kako se djetetov govor razvija već od samog rođenja, podijeljen je na rani jezični razvoj i kasni jezični razvoj, a unutar tih podjela podijeljen je na dva razdoblja: predjezično ili predekspresivno razdoblje (razumijevanje jezika) i jezično ili ekspresivno razdoblje (razumijevanje i proizvodanja govora) (Kuvač Kraljević, 2015.).

Predjezično razdoblje počinje samim rođenjem djeteta iako Posokhova (2008.) i Kuvač Kraljević (2015) smatraju da se govor ranije razvija, u utrobi majke kada dijete čuje i sluša majčin glas. Također, mnoga istraživanja su pokazala da već u preporođajnom razdoblju fetus čuje i sluša te da preferira majčin glas. Možemo vidjeti kako uznemireno dijete reagira na majčinu blizinu i glas, tako da se dijete smiruje i prestaje plakati, dok na nepoznate glasove može reagirati plakanjem. Samim rođenjem djeca kroz plač ili gukanjem kojim poručuje da je gladno, žedno, uznemireno ili slično.

Tijekom razvoja dijete se počinje igrati sa svojim glasom i stvara mnoštvo zvukova, a ta vokalna igra slična je kod svih beba bez obzira na okolinu ili sluh. Kako dijete čuje glasove u svojoj okolini tako počinje stvarati glasove materinskog jezika, u tom se razdoblju već raspoznaje čujuće od gluhog djeteta. „Slušanjem glasova iz okoline beba raspoznaje ugodne od neugodnih i poznate od nepoznatih glasova, te reagira na njih. Kako raste, tako stječe sposobnost imitacije glasova, slogova te izgovaranja prvih riječi.“ (Andrešić i suradnici, 2010). Djeca između četvrtog i šestog mjeseca počinju eksperimentirati sa svojim ustima, jezikom i grlom. Često proizvode različite zvukove i počinju izgovarati nove suglasnike, a najčešće su ti suglasnici povezani uz samoglasnik. Tako dijete uvježbava kontrolu usta i grla te potiče da

učestalije ponavlja ta izgovaranja. Preporuča se da roditelji reagiraju na te zvukove i odgovaraju djetetu na isti način, što je dobar poticaj da se dijete nastavi dalje glasati. Nakon stvaranja raznoraznih zvukova dijete je spremno za brbljanje oko 6. mjeseca života. Dijete počinje izgovarati nizove suglasnika i samoglasnika što ukazuje na veću zrelost vokalnog sustava. Kako se dijete razvija tako njegovo brbljanje postaje sve raznovrsnije i sofisticiranije te će oko 8. i 9. mjeseca pokušati oponašati riječ koji roditelji izgovaraju (Apel i J. Masterson, 2004.).v

Govorno razdoblje započinje pojavom prve riječi, što se najčešće pojavljuje između 9. i 15. mjeseca starosti djeteta. Prvom riječi smatra se ona riječ koja se direktno povezuje sa objektom ili osobom. Nakon izgovorene prve riječi razvoj vokabulara i usvajanje novih riječi u početku je vrlo spor, gdje dijete prosječno svaki mjesec nauči 8 do 11 novih riječi (*Djeca.hr*, 22. srpnja 2020). Teško je prepoznati prvu riječ kod djeteta zbog učestalog brbljanja koje proizvodi dijete, poput *mamama* ili *tatatata*, ali prva riječ je kada dijete u trenutku tišine kaže riječ koja se odnosi na objekt ili osobu.

Poslije 15. do 18. mjeseca dijete koristi od 5 do 20 riječi koje su uglavnom imenice te često ponavlja riječi. Sposobno je da odgovara na pitanja 'što je to?', slijedi jednostavne upute i pokazuje ono što želi. Do druge godine dijete koristi oko 50 riječi te zna pokazivati i imenovati svakodnevne stvari te ponavlja riječi koje čuje. Također počinje koristiti glagole, pridjeve i zamjenice te počinje spajati dvije riječi u rečenicu (Andrešić i suradnici, 2010.)

Spajanjem dvije riječi u rečenicu dijete ulazi u razdoblje stvaranja prvih rečenica koja se najčešće pojavljuje između djetetove druge i treće godine. Sa tri godine dijete ima vokabular sa preko tisuću riječi te može slagati rečenice od dvije do tri riječi. Koristi složenije riječi kojima želi nešto opisati ili iskazati. Koristit će razne glagole za izražavanje osjećaja ili osjetila te kasnije glagole kojima prikazuju mentalne procese poput 'mislim'. Osim složenih glagola dijete počinje koristiti riječi kojima iznosi odnose na količinu i vrijeme. U razdoblju od druge do šeste godine izgovor postaje sve jasniji, broj riječi koje dijete poznaje postaje sve veći i govor postupno postaje gramatički ispravan (Posokhova, 2008).

Do treće godine razumije lagane i kratke priče, a razvojem govora može razumjeti složenije i proširene priče, a može ih i prepričati. Razvoj izgovora glasova također se razvija postupno prema dobi djeteta. Sa tri godine dijete ispravno izgovara sve samoglasnike uz pravilan izgovor otprilike 10 suglasnika, slova koje ne zna izgovoriti izostavlja ili zamjenjuje sa drugim vokalom. Zbog djetetova izgovora u tom razdoblju često se koristi tepanje roditelja

koje može narušiti razvoju izgovora vokala. Dijete od četvrte do pete godine treba usvojiti sva ostala slova, a takozvani „dječji govor“ gdje dijete krivo izgovara glasove tolerira se do 5. godine. Razvoj govora nastavlja se sve u školsku dob gdje dijete proširuje svoj vokabular i usvaja složenije gramatičke konstrukcije. Prvih šest godina djetetovog života su presudne za razvoj govora i jezika te roditelji, odgojitelji i ostali stručni suradnici trebaju biti pravilan uzor djetetu u razvoju. Prema raznim tablicama možemo pratiti djetetov govorno-jezični razvoj i na taj način prepoznati moguća zaostajanja u razvoju govora (Andrešić i suradnici, 2010).

Ova tablica napravljena je prema kalendaru jezično-govornog razvoja iz knjige Andrešić i suradnici (2010). Potrebno je upamtiti da iako je razvoj svakog djeteta relativno sličan, postoje odstupanja u razvoj svakog pojedinog djeteta i ova tablica se ne bi trebala služiti kao način za dijagnosticiranje

Tablica 1 Razvoj govora

GOVORNO-JEZIČNI RAZVOJ PREMA DOBI DJETETA	
0 – 9 MJESECI	<ul style="list-style-type: none"> • Izražava se raznovrsnim glasanjem • Sluša glasove i zvukove oko sebe • Igra se sa govornim organima stvaranjem raznoraznih zvukova • Izražava različite emocije smijehom ili plačem • Nakon 6. mjeseci emitira glasove odraslih • Javlja se različiti slogovi
9 – 15 MJESECI	<ul style="list-style-type: none"> • Razumije geste i izraze lica • Razumije značenje jednostavnih riječi • Javljanje prve riječi sa značenjem • Imitira nove zvukove • Gestom, vokalizacijom ili pokazivanjem pokazuje što želi • Odmahuje glavom kada nešto ne želi i odgurava stvari koje ne želi

<p>15 – 18 MJESECI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Govori 5 do 20 riječi koje su uglavnom imenice • Intonacija brbljanja sličí rečenicama • Odgovara na pitanje 'što je to?' • Slijedi jednostavne upute • Protestira govorenjem riječi 'Ne' • Ponavlja riječi i fraze koje čuje od osoba iz blizine
<p>18 mj. – 2 GODINE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koristi oko 50 prepoznatljivih riječi • Pokazuje i imenuje svakodnevne stvari • Oponaša zvukove životinja i neke zna imenovati • Kombinira dvije riječi u rečenicu • Počinje koristiti glagole i pridjeve • Počinje koristiti zamjenice
<p>2 – 3 GODINE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dužina rečenice je dvije do tri riječi • Postavlja jednostavna pitanja • Koristi imenice, glagole, pridjeve, zamjenice i priloge mjesta • Koristi prošlo i buduće vrijeme • Sluša kratke priče • Zna prostorne odnose • Lista slikovnice i imenuje stvari na slikama • Izražava emocije • Privlači pažnju riječima
<p>3 – 4 GODINE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koristi rečenice sa tri do četiri riječi • Povezano govori o stvarima koje su se dogodile • Priča kratke priče i komentira događaje • Zna svoje ime, spol i dob • 'číta' slikovnice • Sluša dulje priče • Uključuje se u dulje razgovore

<p style="text-align: center;">4 – 5 GODINA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koristi rečenice sa četiri do šest riječi • Priča dulje priče • Zna brojati do 10 • Gramatički pravilno koristi sve vrste riječi • Prepoznaje krug i trokut • Odgovara na adekvatna pitanja: koliko, kako
<p style="text-align: center;">5 – 6 GODINA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izgovor svih glasova je pravilan • Koristi složene rečenice sa svim vrstama riječi • Ima koncept vremena: danas, ujutro, jučer • Priča složene priče po događajima isprepletene sa maštom • Pokazuje interes za slova i knjige • Zna napisati svoje ime • Zna da tekst reprezentira pisani jezik
<p style="text-align: center;">6 – 7 GODINA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lako koristi složene rečenice • Postupno usvaja apstraktne pojmove • Imenuje dane u tjednu • Vodi duge razgovore • Prisutan veliki interes za slova i pisanje • Usvaja fonološku svjesnost • Poznaje slova i počinje pisati

Tablica razvoja govora (Andrešić i suradnici, 2010; 11-18 str.)

1.2. Poticanje govora i audio priče

Potrebno je sa djetetom komunicirati i poticati ga da brblja, da se glasa i priča, uvoditi ga u razgovore i čitati mu kada god je to moguće. Dijete će kroz čestu komunikaciju usvajati materinski jezik i širiti svoj vokabular. Audio priče mogu biti dobar sadržaj novih riječi i pravilnog izgovora, ako se pronađu kvalitetno snimljene priče za djecu koje su primjerene dobi djeteta. Ipak smatram da bi se priče trebale prvo pročitati kako bi se razjasnile moguće stvari koje djeca još ne razumiju i kako bi se proveo razgovor o nepoznatim riječima. Oblasli bi trebali prethodno preslušati audio priču kako bi provjerili kvalitetu snimljenog govora, da budemo sigurni da je ispričana na hrvatskom jeziku i da nema naglih, glasnih zvukova koji bi mogli prestrašiti djecu.

Djetetu je potrebna poticajna okolina kako bi se razvijao i djetetova soba bi trebala biti ispunjena raznolikim poticajima. Dijete istražuje svim svojim osjetilima pa tako i soba treba biti opremljena igračkama koje dijete može istražiti jer dijete želi vidjeti, okusiti, dodirnuti i slušati stvari oko sebe. Djetetovo istraživanje potaknut će razvoj mozga, a i kretanje djeteta će pomoći u tome. Dijete se želi kretati i istraživati, a smanjena kretanja može dovesti do zaostajanja u razvoju opće i fine motorike što kasnije može utjecati na govor. Kako bi potakli djetetov govor, potrebno je sa djetetom komunicirati i čitati mu još od malena. Djetetu možemo pričati priče i poezije. Učenje dječje poezije dobro je jer potiče dječje pamćenje, razvija njegov govor i pozitivno utječe na dječje emocionalno i mentalno stanje te razvija kreativnost. Djeca su također jako zainteresirana za rimu, pa poezija ispunjena rimom je najbolja za poticanje djetetova govora. Postoje i razne igre koje će potaknuti razvoj govora. Govorne igre mogu igrati roditelji sa djecom ili se igra može provoditi kao dio aktivnosti u vrtiću. Neke od tih igra su igre za razvoj slušne pažnje, za razvoj govornog sluha, za razvoj govorne motorike, za razvoj glasa i slično (Posokhova, 2008). Audio priče mogu biti ispunjene raznoraznim zvukovima i glazbom koji je dobar slušni poticaj za djecu, također mogu biti dobar materijal za opuštanje djece.

U vrtićima ponekad ne stignemo komunicirati sa svakim djetetom zbog velikog broja djece koja se nalaze u skupinama. Najčešće komunikacija se temelji na cijeloj skupini i često je za vrijeme pričanja priča, a ponekad je potrebno izdvojiti vrijeme za jedno dijete. Kako u mnogim skupinama imamo centar koji je za poticanje čitanja i pisanja, bilo bi dobro dodati centar komunikacije. Komunikacija je bitna za razvoj govora i jezika, a kada dijete razvije govor može razvijati svoje predčitačke vještine. Komunikacijom možemo se povezati sa djetetom, uočiti ako dijete ima govornih problema ili imamo mogućnost saznati suočava li se dijete sa nekim problemom. Kako bi osigurali da možemo pronaći vrijeme za razgovor sa djetetom, u vrtiću se može ostvariti centar za komunikaciju. Centar komunikacije može osigurati mjesto gdje odgojitelj razgovara i sluša dijete, a dijete uči isto razgovarati i slušati. Centar za komunikaciju može omogućiti da dijete nauči pravilno komunicirati sa drugima, da čeka svoj red i aktivno sluša, ako odgojitelj isto radi dok dijete priča. Bitno je da izdvojimo vrijeme za razgovor sa djetetom i da ga saslušamo kada je potrebno (Bond i A. Wasik, re). U centar komunikacije možemo dodati zvučne materijale i zvučne slikovnice koje mogu slušati, igračke koje proizvode zvukove ili oponašaju djetetov govor. Postaviti stolić tako da djeca mogu međusobno komunicirati i postaviti edukativni materijal povezan uz govor i komunikaciju.

Također, možemo organizirati aktivnost gdje će djeca sjediti u krugu i započeti razgovor. Kao na primjer, odgojiteljica započne razgovor tako da sa djecom podijeli što ju je danas razveselilo i tako djeca u krug također podijele iskustvo što njih razveselilo. Možemo djeci pustiti kratku audio priču ispunjenu raznim zvukovima i djecu potaknuti da se koncentriraju na te zvukove i kasnije o njima raspravljati. Uz puštanje audio priče možemo djecu potaknuti na razvijanje mašte, pustimo im audio priču i kažemo da zatvore oči te da zamišljaju događaje koje slušaju za vrijeme audio priče. Nakon odslušane priče djeca mogu podijeliti što su oni zamislili te kasnije audio priču nadovezati na neki drugu aktivnost. Sa najstarijom skupinom možemo sami napraviti audio priču tako da oni proizvode glasove dok odgojiteljica priča ili za vrijeme već prije odslušane audio priče.

2. AUDIO PRIČE I RAZVIJANJE RANE PISMENOSTI

Čitanje i pisanje je danas potrebna vještina za svaku osobu i u današnjem razvijenom društvu potrebno je biti pismena osoba. Mnogi smatraju da današnja djeca trebaju svladati vještine čitanja i pisanja već i prije samog polaska u školu. Prema Čudini-Obradović (2002.) predčitačke sposobnosti potrebno je postepeno svladavati zbog složenosti učenja čitanja jer za čitanje je potreban veliki niz kognitivnih sposobnosti koji sudjeluju u jednom dijelu, fazi ili aspektu čitanja.

„Opismenjavanje je složen proces koji dugo traje i zahtjeva poduku, ali počinje i prije formalnog obrazovanja.“ (Kuvač Kraljević, 2015; 53). Kuvač Kraljević (2015; prema Kuvač Kraljević i Lenček, 2012.) također govori kako se opismenjavanje djece dijeli na: predčitačko i čitačko razdoblje, gdje predčitačko razdoblje određuje rana pismenost.

2.1. RAZVOJ RANE PISMENOSTI

Pismenost je vještina koju je potrebno poticati od najranije dobi. Prema Turzi-Bogdan i Cvikić (2023) pismenost u užem smislu je sposobnost čitanja i pisanja dok u širem smislu su to različite vrste pismenosti poput digitalne pismenosti, matematičke pismenosti, čitalačka pismenost i slično. Kod razvoja dječje pismenosti za početak nam je bitna pismenost u užem smislu, što zapravo znači razvoj predvještina čitanja i pisanja u predčitalačkom razdoblju. Kako je audio priča velikim dijelom digitalna, a djeca se medijima koriste još od najranije dobi i dio su njihove svakodnevnice, nužno je djecu uputiti na pravilnu uporabu medija i tako da im pokažemo kako mi tražimo audio priče. Kasnije im možemo dopustiti im da pokušaju sami i također uputiti njihove roditelje da postanu digitalno pismeni, naučiti ih kako zaštititi djecu dok koriste medije i koje su pozitivne i negativne strane medija.

Prema Kuvač Kraljević (2015) rana pismenost započinje već u prvoj godini života kada djeca pokazuju interes za pisani sadržaj te su izložena pisanome tekstu. Dijete već u dobi od 2 do 3 godine prepoznaje uobičajene znakove i simbole i znade njihovo značenje. U vrtiću i kod kuće možemo vidjeti kako dijete drži slikovnicu u rukama, promatra naslikano i tekst koji se nalazi u slikovnici, te se pravi da čita iako zapravo još ne zna čitati. U mješovitim skupinama možemo vidjeti kako starija djeca drže knjigu te prepričavaju priču ako se sjećaju. Djeca pokazuju veliki interes u knjige i pisani sadržaj te ih je zato potrebno poticati da istražuju slikovnice te im čitati kad god je moguće. Djeca vole priče i audio priče mogu biti dobar početak da djecu zainteresiramo u slušanje priča uz razne zvukove koji privlače djetetovu

pažnju. Slušanjem audio priča i povezivanjem njih uz slikovnicu ili knjigu će potaknuti i samo dijete da posegne za knjigom. Prema Čudini-Obradović (2008) ako zajedno sa djetetom čitamo knjigu, proučavamo ih i istražujemo, dijete će shvatiti da je pisani tekst također oblik govora. Povezat će pisani tekst sa ispričanom pričom i shvatit će da niz simbola koje vidi na papiru zapravo nešto znači.

Kako bi dijete usvojilo predvještine pismenosti postoje određene vještine koje dijete treba svladati kako. Kuvač Kraljević i Lenček (2012) ističu vještine koje je potrebno svladati, a to su: fonološka svjesnost, rječnik, pripovijedanje, svjesnost o pisanom tekstu i imenovanje slova. Neke podjele predvještina se preklapaju u obje knjige.

Prema Turzi-Bogdan i Cvikić (2023) fonološka svjesnost smatra se najvažnijom predvještom čitanja. Dijete treba imati sposobnost prepoznavanja glasova, fonema i slogova. Za razvoj čitanja bitno je da se razvije fonemska osviještenost, odnosno treba shvatiti da se izgovorena riječ sastoji od pojedinih glasovnih dijelova. Kada dijete uspije svladati da riječ može odvajati na slogove raspoznati će da se pojedine riječi rimuju, a da neke riječi ne. Kada dijete zapazi i razloži riječ na slogove, prepoznaje i stvara rimu, slijedi zapažanje fonema kao najmanje jedinice riječi (Kuvač Kraljević, 2015). Često možemo vidjeti kako se djeca igraju riječima kada shvate da se neke riječi rimuju te i sami stvaraju svoje rime. U to vrijeme obožavaju priče i apstraktne pjesme ispunjene rimom te pjesme ispunjene igrom riječi. Djeci tako možemo preko YouTube-a puštati kratke priče ispunjene rimom. Djeca će lagano zapamtiti puštene kratke priče i ponavljati što su čuli, a audio priče možemo pustiti mnogo puta bez da potrošimo svoj glas na ponavljanje.

Kod morfološke svjesnosti djeca prepoznaju i upravljaju elementima jezika na morfemskoj razini: korijenima riječi, prefiksima i sufiksima i gramatičkim nastavcima. Dijete je potrebno da *prepozna* sastavnice riječi, *određuje* fonološki slične riječi, *tumači* značenje riječi prema tvorbenim pravilima i jedinicama te da *upravlja* tvorbenim pravilima kod pisanja (Turza-Bogdan i Cvikić, 2023). Naravno za to je potrebno da dijete često usvaja nove riječi i da proširi znanja o već poznatim riječima.

Usporedno sa ostalim predvještinama razvija se i svijest o pisanom tekstu, kao što nam govori Kuvač Kraljević (2015.). Kao što smo već rekli dijete već od najranije dobi pokazuje interes za pisani tekst ako je dijete izloženo slikovnicama i knjigama. Dijete prati osobe iz svoje okoline, koji su mu modeli, te ako vidi da roditelji ili odgojitelj čita i samo će posegnuti za knjigom. Iako dijete u najranijoj dobi još ne zna čitati, ono će proučavati knjige i slike koje

pronalazi, zatražiti nekog da mu pročita i zajedno sa tom osobom istraživati. Svijenost o pisanom tekstu dijete će shvatiti postepeno kada zajedno sa djetetom čitamo, a najbolji način je kada zajedno sa djetetom gledamo u slikovnicu i čitamo.

Kako dijete gleda slikovnice i priče, gleda starije osobe kako pišu i primjećuju slova svuda oko sebe biti će potaknuta da budu zainteresirana u te simbole. Najčešće djeca prvo nauče slova svog imena, traže osobe oko sebe da mu napišu njegovo ime te i sami pokušavaju prepisati slova koja su napisana. Najčešće zainteresiranost u slova kreće prije samog polaska u školu u razdoblju rane pismenosti. Imenovanje slova kod djece odnosi se na prepoznavanje slova i povezivanje glasa koji predstavlja to slovo, a to je tako da dijete stvori vezu između vizualnog simbola i fonološkog oblika (Turza-Bogdan i Cvikić, 2023). Važno je da dijete bude izloženo slovima abecede i da ih poučavamo o slovima ako dijete iskaže želju te da dječju zainteresiranost za slova potičemo igrama u kojoj su uključena slova.

Zadnja spoznaja koja dijete treba svladati je o tome što je jezik i kako on funkcionira, a naziva se metajezična ili metalingvistična svjesnost. Dijete treba razviti svoju fonološku, gramatičku, leksičku i pragmatičku svjesnost. Iako je djetetu važno usvajanje svih, ipak posebnu važnost trebamo dati fonološkoj svjesnosti koja je potrebna kako bi dijete razvilo vještine čitanja i pisanja (Turza-Bogdan i Cvikić, 2023.).

Možemo pronaći priče u kojima se naglašava rima kako bi djeca lakše zapamtila da postoje riječi koje se rimuju, priče u kojima se naglašava korijen riječi, prefiksi i sufiksi. Osim toga puštanjem audio priča kojih trenutno nemamo u fizičkom obliku može pomoći djetetu da nauči neku novu riječ, da poveže neke zvukove uz stvari kao što je zvuk neke životinje koje do sada nije čuo. Možemo puštati audio priče dok djeci pokazujemo stvari rekvizitima pa tako potičemo djecu da slušaju i prate što se događa oko njih.

Djetetov razvoj pismenosti kreće od najranije dobi, potaknut roditeljima i odgojiteljima koji koriste slikovnice i knjige kako bi potaknuli djetetovu zainteresiranost za njih. Postoje razni izvori koji mogu potaknuti djetetovu pismenost, želju za čitanjem i pisanjem.

3. POTICAJNA PISMENOSTI I AUDIO PRIČE

Zajedničko čitanje knjiga i slikovnica kod djece će razviti ljubav prema čitanju, ali i razviti djetetove govorne i predčitačke vještine. Čitanje djetetu nije dovoljno da se potakne razvoj, već je potrebno zajedničko interaktivno čitanje. Način čitanja trebamo prilagođavati

prema djetetovim razvojnim mogućnostima i treba nalikovati više razgovoru sa djetetom kako bi se potaknula komunikacija i razvoj govora.

U predškolskom razdoblju potrebno je poticanje predvještina čitanja i pisanja jer su te predvještine važne kako bi dijete u školi nastavilo s učenjem čitanja i pisanja. Djetetova predznanja i predvještine čitanja i pisanja su preduvjet dobrog i uspješnog usvajanja učenja i čitanja u kasnijem formalnom razvoju. Dijete se potiče u razvoju pismenosti. Postoje razni izvori poticanja pismenosti poput: slikovnica, komunikacije, igra, kazališnih predstava, filmova, glazbe i ostalo (Turza-Bogdan i Cvikić, 2023.). Audio priče postale su popularne u zadnje vrijeme i također su dobar izvor poticanja pismenosti. Pravilnim korištenjem audio knjiga, koje su kvalitetno snimljene, možemo proširiti djetetov vokabular. Osim što proširujemo djetetov vokabular, izlažemo ga pravilnom izgovoru i potičemo da dijete zavoli čitanje. Ipak, lagana dostupnost audio pričama na internetu ima i svoje negativne strane. Ponekad je najlakše pustiti audio priču da djeca slušaju, a ukoliko nakon slušanja nema razgovora ili aktivnosti vezanih uz slušanje, izostaje i poticanje govora i pismenosti uopće.

Zajedničko čitanje može biti dobar način da se povežemo sa djetetom i pozitivno utječemo na njega. Ako svaku večer čitamo djetetu može razviti rutinu kojoj se dijete veseli i dobar je način da se djetetu pomogne sa stresom i tjeskobom. Dokazano je da dijete kojem se često čita brže razvija govorne vještine, ima širi vokabular, brže razvija svoje čitačke vještine što dovodi do boljeg akademskog uspjeha u daljnjem školovanju. Osim što čitanje na glas ima utjecaj na djetetov razvoj govora, čitanja i pismenosti, postoje ostali pozitivni utjecaji na djetetov razvoj. Čitanje na glas pomaže djetetu da bude strpljivo te razvija vještinu pažnje. Djeca trebaju biti strpljiva kod pričanja priče i u isto vrijeme trebaju obratiti pozornost što mu čitatelj čita i pokazuje. Dobro je za razvoj pamćenja jer dijete treba upamtiti što se zbiva u priči i da zapamti likove, što utječe na razvoj kratkoročnog i dugoročnog pamćenja. Potrebno da razumije priču, što najranijim glasnim i poticajnim čitanjem razvija djetetovu vještinu razumijevanja pročitano. Utječe na razvoj djetetovog kritičko razmišljanje i potiče dijete da razvije vještinu rješavanja problema. Razne priče sa problemskim sadržajem dijete mogu potaknuti da kritički promišljaju, da postavljaju pitanja i nađe rješenje koje su prepoznali u priči. Djetetu te vještine mogu pomoći u svakodnevnom životu kritički promisliti situaciju u kojoj se nalazi i nađe rješenje. Čitanje pomaže da dijete razvije svoju maštu i kreativnost, što potiče dijete na stvaranje novih ideja i maštovitih rješenja (United through reading, 2023.)

Čudina-Obradović (2008.) ukazuje nam kako je čitanje dobro sredstvo za razvijanje darovitosti i talenta. Postoje djeca koja pokazuju darovitost i veliku intelektualno sposobnost već od samog početka svojeg razvoja. Darovita djeca u prosjeku počinju čitati već od 4. godine života i često nauče sama čitati. Spontano uče povezanost glasova i slova te čim to shvate sami počinju razumijevati poruke iz pročitanoj teksta. Darovitost kod djece često se pokazuje kroz veliku zainteresiranost u knjige i želje da čitaju. U njihovom razvoju čitanja pomaže im inteligencija i poticajna okolina, gdje roditelji darovite djece čitaju češće svojoj djeci zbog djetetove velik zainteresiranosti.

Mediji su svuda oko nas i sastavni dio društva, a svijet tehnologije svakim danom postaje sve razvijeniji. Skoro svako kućanstvo ima neku vrstu medija i tehnologije, a djeca su sve češće okružena tim stvarima od samog rođenja. Skoro svako dijete je od ranog djetinjstva upoznato sa mobitelom, televizorom, računalom i sličnim stvarima

Pitanje je ima li korištenje medija više pozitivnih ili više negativnih utjecaja na razvoj djeteta. Teško je u današnjem svijetu djetetu zabraniti bilo kakvo korištenje medija zbog njegove rasprostranjenosti u društvu. Korištenje različite tehnologije unutar odgojno-obrazovnih ustanova postaje sve češći, pa tako i u vrtićima. Dijete se treba razvijati u skladu sa razvojem društva i naučiti pravilno koristiti se medijima, naučiti kako pronaći korisne, edukativne, zabavne i kreativne sadržaje koji mogu pozitivno utjecati na njega. Ipak, mediji su ispunjeni materijalima koji mogu naštetiti djetetu i djeca vrlo lagano mogu postati ovisna o medijima. Kod jezičnog razvoja djeteta bi trebalo biti izloženo pravilnim govornim modelima koje će mu pomoći u govorno-jezičnom razvoju, tako da bi roditelji i odgojitelji trebali pažljivo birati medije koje će koristiti. Postoje razna istraživanja na utjecaj medija na dječji govorni razvoj i često se rezultati razlikuju. Neki smatraju da negativno utječu na djetetov razvoj govora, dok neki smatraju da korištenje medija ima pozitivan utjecaj na dječji govor. Mediji mogu imati pozitivne i negativne posljedice, bitno je kako će roditelji, odgojitelji i ostale osobe u okolini koristiti te medije u djetetovoj okolini (Apel i Masterson, 2004).

Jedan od popularnih medija današnjice su audio priče ili zvučne knjige. Audio priče su knjige pretvorene u zvučni format te umjesto čitanja mogu se slušati kako ih netko drugi čita. Audio knjige mogu dobro poslužiti slijepim osobama, osobama sa slabim vidom ili osobama sa disleksijom kako bi im se olakšalo da slušaju knjigu koju žele. Korištenje audio priča postalo je popularno kod ostale populacija, pa i u korištenju audio priča u vrtićima. Možemo ih pronaći na raznim stranicama na internetu ili preuzeti preko aplikacija. Najpopularnije su audio knjige

koje se mogu preuzeti putem Google Play aplikacije, ali mogu se pronaći na YouTube-u ili sličnim stranicama. Postoje i stranice nekih vrtića koje imaju svoje audio priče koje odgojitelji mogu puštati djeci, a i neke priče snimljene su na CD-u pa se mogu puštati preko radija. Neke knjižnice, poput Knjižnica grada Zagreba, imaju zvučne knjige za slijepe i slabovidne te stranicu koja ima besplatne snimljene audio knjige.

Smatra se da je korištenje audio knjiga u vrtićima dobro za djecu i da potiče razvoj vještina čitanja kod djece, kao što je dekodiranje i razumijevanje. Dijete treba dekodirati, prepoznati značenje riječi kako bi razumjelo ono što je čulo ili pročitao, pažljivim slušanjem dijete će se koncentrirati na ono što sluša i pokušati razumjeti što se u priči dogodilo, koji je slijed događaja. Slušanje audio knjiga može pomoći djetetu da razvije vještine slušanja i razumijevanja, što znači da audio knjiga može pomoći djeci u razvoju vještine potrebne za obradu informacija. Razvoj brade osjetilnih informacija kao što je u ovom slučaju sluh i vid, omogućuje djetetu da primljene informacije iz okoline obradi kako bi to djetetu imalo smisla. Slušanje audio priča može potaknuti djetetovu želju za čitanjem i dobar je način inkluzije djece sa lošim vidom ili sljepoćom, ali i za djecu urednog razvoja. Kako bi audio priče bile dobre za djecu, potrebno je znati izabrati kvalitetne zvučne priče koje mogu imati zabavan sadržaj ili čak dodane zvučne efekte koji mogu biti zabavni djetetu.

Djetetu možemo pustiti audio priču i pustiti ga da sluša, poslije možemo pustiti još jednom priču i potaknuti ga da se koncentrira na zvukove ili da se koncentrira na glazbu. Time ćemo potaknuti dijete da se koncentrira na detalje na koje se možda ne bi koncentrirao za vrijeme priče. Djeca mogu nakon priče raspravljati što su čula ili što misle da su čula, tako ćemo razviti djetetovu pažnju i koncentraciju, te tako bolje razumjeti što je čulo.

Ipak prekomjerno korištenje audio knjiga nije dobro jer oduzima od pravog doživljaja držanja i čitanja prave knjige. Dijete je i dalje potrebno držati knjigu u rukama, vidjeti tekst kako bi ga povezo sa govorom i naučio slova. Treba postajati balans između korištenja knjige i audio priča, a oba načina pomoći će djetetu da razvije svoj govor i vještine čitanja. (Emily Best, 2020; *BookTrust*, 2022.)

4. ISTRAŽIVANJE

4.1. Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja bio je utvrditi koriste li i koliko često koriste odgojitelji audio priče u dječjem vrtiću, a problemi proizašli iz temeljnog cilja su:

1. Ispitati koriste li odgojitelji u vrtićima audio (zvučne) priče
2. Utvrditi postoji li razlika u učestalosti korištenja audio priča na temelju radnog staža.
3. Ispitati odakle crpe audio priče i koje medije koriste

4.2. Istraživačka pitanja

Prema ciljevima istraživanja hipoteze koje su postavljene su:

1. Očekuje se da velika količina odgojitelja koristi audio priče.
2. Očekuje se da odgojitelji sa manje radnog staža češće koriste audio priče sa djecom
3. Očekuje se da odgojitelji najviše crpe audio priče sa interneta i da najviše koriste mobitel kao način prenošenja audio priče.

4.3. Opis provođenja istraživanja

Anketa je provedena *online*, napravljena preko Forms office stranice i sastoji se od trinaest pitanja, od kojih je sedam slobodnog tipa. U opisu ankete objašnjena je svrha provođenja ankete te da će odgovori biti korišteni isključivo za pisanje rada. Anketa je poslana u različite vrtiće diljem Hrvatske i u potpunosti je anonimna.

Intervju je proveden sa četiri različita odgojitelja koji imaju različite godine staža. Prije samog intervjuja objašnjena je svrha provođenja istraživanja i odgovori na neka postavljena pitanja od strane odgojitelja te je objašnjeno da je sve u potpunosti anonimno. Odgojiteljima su postavljena pitanja koja su bila unaprijed određena ili na temelju njihovih odgovora kako bi se postigla spontanost za vrijeme razgovora.

4.4. Opis uzorka

Kako bismo saznali koliko odgojitelja koristi audio priče anketa je poslana u 73 vrtića diljem Republike Hrvatske, a kako je uzorak ispitanika bio malen, provedena su i četiri intervjuja u dva različita vrtića sa odgojiteljima sa različitim godinama iskustvima. Anketa je provedena online, u potpunosti anonimna i koristi se samo u svrhu pisanja završnog rada. Na anketu je odgovorilo 45 odgojitelja sa različitim godinama staža, od kojih 42,2 % ima između

1 – 10 godina staža, 24,4 % ima 11 – 19 godina staža, 24,4 % ima 20 – 30 godina staža i 8,9 % ima iznad 30 godina staža.

4.5. Opis instrumenta, anketa i intervju

Instrument istraživanja bio je *online* obrazac, anketa sastavljena od trinaest pitanja. Od tih trinaest pitanja, šest pitanja već je imalo ponuđen odgovor i ostalih sedam pitanja su bila slobodnog tipa. Prvo pitanje odnosilo se na godine radnog staža, druga dva pitanja na učestalost čitanja djeci i što najčešće čitaju djeci, dok su ostala pitanja bila koncentrirana na audio priče. Zanimalo me koriste li osim knjiga i slikovnica i audio (zvučne) knjige u vrtiću te koliko često ih koriste u radu sa djecom, koje medije koriste, koje audio (zvučne) knjige koriste i preko čega crpe audio (zvučne) knjige. Na ostala pitanja trebali su odgovoriti smatraju li da audio zvučne knjige imaju pozitivan ili negativna utjecaj na djecu, koji su mogući pozitivni ili negativni utjecaji i smatraju li da bi audio knjiga mogla zamijeniti fizički oblik knjige.

Drugi instrument istraživanja bila su četiri intervju s odgojiteljima različitih godina staža, dva odgojitelja iz vrtića iz Krapinsko-zagorske županije i dva odgojitelja iz vrtića iz Međimurske županije. Intervjui su bili u potpunosti anonimni, uz suglasnost ravnatelja i odgojitelja vrtića, zabilježeni snimkom zvuka i bilješkama na papiru. Pitanja su bila u polustrukturiranom obliku kako bi se zadobila spontanost u razgovoru sa odgojiteljima, smanjio stres ispitanika, ali pratila glavna tema razgovora. Trajanje svakog intervju bilo je otprilike deset minuta, zavisno o angažiranosti sudionika.

4.6. Rezultati ankete

Prvi postavljeni cilj bilo je ispitati koriste li se odgojitelji audio pričama u vrtiću. Prema istraživačkim pitanjima koju smo postavili očekuje se da velika količina odgojitelja koristi audio priče u radu sa djecom. Na pitanje „Osim knjiga koristite li i audio (zvučne) priče?“ prema tablici 2. možemo vidjeti da 82,2 % ispitanika odgovorilo da koristi, dok je 17,8 % ispitanika odgovorilo kako ne koriste audio knjige. Na ponuđeno pitanje, odgojitelji koji koriste audio priče mogli su obrazložiti koje to audio (zvučne) priče koriste, a neki od odgovora su: „Koje nam u trenutku trebaju; Djeci primjerene priče sa youtubea; Najčešće su to priče s Youtube kanala "Priče za laku noć": Sova, Mali strašni pas, Leptir sreće...; Priče za laku noć; Bajke, basne...; Grimove bajke, Andersenove bajke; Tri prašćića, Plesna haljina žutog maslačka, Nezadovoljna bubamara...; Zvučne zapise kazališnih predstava, sve dostupno na CDovima i audio priče preuzete s interneta.; Vuk i sedam kozlića, Gospođica Neću, Kraljevna

na zrnju graška; Klasične Disneyeve priče; klasične bajke s naratorom Z. Crnkovićem (isključivo te); Bajke i priče Jasmine Žiljak; Crvenkapica, priče Produkcije Z, Vuk i sedam kozlića, Četiri godišnja doba...“. Bilo je očekivano da će odgojitelji odgovoriti da najviše koriste audio priče sa YouTube-a ili audio priče preuzete sa interneta. Zanimljiv je odgovor gdje koriste zapise od kazališnih predstava koji su im dostupni na CD-u. Po odgovorima možemo vidjeti da najviše koriste klasične priče i bajke sa kojima su stariji naraštaju upoznati, ali i novijih priča kojima smo manje upoznati.

Tablica 2 Osim knjiga koristite li i audio (zvučne) priče?

Osim knjiga koristite li i audio (zvučne) priče?	Postotak
DA	82,2 %
NE	17,8 %

Drugi postavljeni cilj bilo je utvrditi postoji li razlika u korištenju audio priča između odgojitelja sa manje radnog staža za razliku od odgojitelja sa više radnog staža. Podijelila sam ih na odgojitelje ispod petnaest godina radnog staža kojih je sveukupno 57,7 % i odgojitelje koji imaju više od petnaest godina radnog staža kojih je 42,2 %. Očekivano je bilo da odgojitelji sa iznad petnaest godina radnog staža manje koriste audio priče od odgojitelja sa manje radnog staža. Od 45 ispitanika 35,6 % često koristi audio priče u vrtiću, 51,1 % rijetko koristi audio priče i 13,3 % nikada ne koristi audio priče u vrtiću. Smatrala sam kako će odgojitelji sa manje od petnaest godina staža više koristiti audio priče od starijih odgojitelja. Iako je najveći broj odgojitelja koji su odgovorili da često ili rijetko koriste audio knjige ima ispod petnaest godina staža, također u 13.3% ispitanika koji ne koriste audio knjige se nalaze samo odgojitelji koji imaju manje od petnaest godina staža. Možemo reći da razlika u godinama iskustva u radu s djecom nema utjecaj na učestalost korištenja audio priča. Također u obzir moramo uzeti što odgojiteljima znači često ili rijetko korištenje audio knjiga te bi se trebalo provesti detaljnije istraživanje na temelju učestalosti korištenja audio priča.

Tablica 3 Učestalost korištenja audio priča

Koliko često koristite audio (zvučne) priče?	Postoci
Često	35,6 %

Rijetko	51,1 %
Nikad	13,3 %

Treći postavljeni cilj bilo je ispitati odakle crpe odgojitelji audio priče i što najviše koriste kako bi prenijeli audio priče djeci. Prema istraživačkom pitanju očekivano je bilo da će najviše koristiti mobitele, a crpiti će sa interneta. Odgojitelji su na pitanje „Odakle crpate audio (zvučne) priče? (s interneta, CD-a i sl...)“ mogli slobodno odgovoriti te su neki ponudili više od jednog odgovora. Najviše je odgovora bilo internet, čak 75,5 %, a drugi najčešći odgovor bio je CD koji se spominje 44,4 %. Neki odgovori koji su se razlikovali, 15,5 % odgojitelja koristi nešto drugo osim interneta, a odgovori su bili: USB, kazete, Spotify i slično. Na odgovor što koriste za prenošenje audio priča bilo je raznih odgovora, neki od najčešćih odgovora su bili: mobitel, laptop, radio i slično. Ovim odgovorom možemo vidjeti da postoje razni načini na koji se mogu slušati audio priče.

Tablica 4 Odakle odgojitelji crpe audio priče

Odakle crpate audio (zvučne) priče? (s interneta, CD-a i sl...)	Postoci
Internet	75,5 %
CD	44,4 %
Ostalo	15,5 %

Uz ponuđeno odgojitelji su mogli dati vlastito mišljenje, smatraju li da audio priče imaju pozitivne i negativne utjecaje te podijeliti koji su to mogući utjecaji. Na pitanje „Smatrate li da korištenje audio priča ima pozitivan utjecaj na djecu?“ 86,7 % smatra da ima pozitivnih utjecaja na dijete, dok 13,3 % smatra da nema pozitivnih utjecaja na dijete. Neki odgovori za moguće pozitivne utjecaje na dijete su: „Jačanje slušne percepcije, jačanje pažnje i koncentracije, razvoj mišljenja, razvoj mašte...; Umirivanje, vježbe koncentracije; Povećanje koncentracije, obogaćivanje rječnika, usavršavanje slušnog prepoznavanja; Igra, zajedništvo, učenje, bogaćenje rječnika, razvoj osjećaja za glazbu“. Time možemo zaključiti da audio priče pozitivno djeluju na slušni i fonološki razvoj djeteta. Kod negativnih utjecaja skoro svi smatraju da ne postoji negativnih utjecaja korištenja audio priča na dijete, čak 97,8 % smatra da nema, a samo 2,2 % smatra da ima negativnih utjecaja na dijete. Iako većina smatra da nema negativnih utjecaja na dijete i dalje su podijelili neke moguće negativne strane korištenja audio

priča u vrtiću. Neki od odgovora su: „Ne slušaju uživo prirodnu intonaciju glasa, nerazumijevanje zbog nekvalitetne snimke; Kod pojedinih audio priča postoje zvukovi kao što su zavijanje vuka i sl. Kod neke djece bi ovakve priče prije spavanja mogle stvoriti teškoće sa spavanjem.; Ne mislim da su negativne, ali ne vidim što dobivaju iz toga: nema slika, ne mogu zastati prokomentirati ako im je nešto posebno zazvučalo u uhu. Priča samo ide dalje i više je kao učenje napamet.; Kod neke djece određeni zvukovi izazivaju strah - doživljavaju je realističnijom nego li kad odgojitelj čita (npr. glas vuka).“ Ostali odgovori su većinom da smatraju da nema negativnih utjecaja ili su odlučili ne odgovoriti na pitanje. Ne slažem se sa odgojiteljima koji smatraju da audio priče nemaju negativnih strana, smatram da ti odgojitelji ili nisu imali želju napisati negativne strane ili nisu dovoljno informirani sa mogućim negativnim stranama. Slažem se sa odgojiteljima koji su napisali barem negativne strane audio priča općenito, kao što su loša snimka i loš govornik. Treba se u audio pričama treba pripaziti na glasnoću priče i moguće nagle zvukove koji mogu preplašiti djecu, pogotovo djecu jasličke dobi.

Tablica 5 Pozitivni utjecaji na dijete

Pozitivni utjecaj	Postoci
Da	86,7 %
Ne	13,3 %

Tablica 6 Negativni utjecaji

Negativni utjecaji	Postoci
Da	2,2 %
Ne	98,8 %

4.7. Rezultati intervjua

U nastavku se nalaze sva četiri intervjua sa odgovorima i pitanjima. Trajanje svakog intervjua bilo je otprilike deset minuta, zavisno o angažiranosti sudionika.

4.7.1. Prvi intervjua

Prvi intervjua proveden je sa odgojiteljicom iz vrtića iz Krapinsko-zagorske županije, odgojiteljica ima 19 godina radnog staža. Odgojiteljica je bila najviše angažirana u razgovor u

usporedbi sa ostalim ispitanicima, te je odgovorila na najviše pitanja. U nastavku se nalaze pitanja i njeni odgovori na postavljena pitanja.

1. Osim fizičkih knjiga (slikovnica) koristite li audio knjige?

Koristim, ali u manjoj mjeri. Eventualno djeci pred spavanje i to nije svaki dan, eventualno na mjesečnoj bazi svega 5 puta kada djeca izraze želju. Primijetila sam da doma koriste kada znaju nazive slikovnica i priča koje bi htjeli čuti pa onda po želji njima pustimo. Više se baziramo na fizičku slikovnicu ili knjigu.

2. Mislite li da su roditelji dobro upoznati sa audio pričama?

Da! To je njima najlakši način djeci pročitati nešto. Čula sam da se jako malo slikovnica kupuje i da djeca baš više slikovnice nemaju. Ovo im je jednostavniji način.

3. Postoji li razlika reakcije djece na fizičku knjigu kao što je slikovnica i audio priča?

Ipak je više koncentracije kod fizičkog čitanja. Možemo aktivno sudjelovati u razgovoru jer dok se audio priča pusti, to se pusti, nema tu sada zastajkivanja i komunikacije. Kada mi pročitamo, može netko pitanje postaviti pa nastavimo dalje.

4. Audio priče koristite najviše prije spavanja, komunicirate li nakon spavanja o priči?

Pa ne, ne komentiramo nikad. Nije to u tolikoj mjeri da im je to stalno ili često, pa onda možda i bi.

5. Mislite li da audio priče potiču čitanje i govor kod djece?

U nekoj mjeri potiču, daleko od toga, ali ipak i dalje sam mišljenja da fizičko čitanje puno više potiče. Treba se paziti kod audio priča na kojem se jeziku puštaju. Primijetila sam jako puno audio priča na srpskom jeziku i djeca odmah love taj način govora. Kod jedne djevojčice sam primijetila da zna jednu priču vjerojatno od kuće i ima nekih srpskih izraza pa onda zna djeci objašnjavati što nešto znači. Znači da roditelji nisu pripazili na govorno područje. Vizualno oni trebaju vidjeti slikovnicu, da slova unutra vide. Pogotovo u starijoj dobi kad krene početno čitanje i pisanje. Ta vizualna percepcija je jako bitna.

6. Što mislite o vrtićima koji imaju svoje snimljene priče?
Pa nisam još za to čula da bi vrtići u nekoj mjeri imali snimljene audio priče, ali nemam ništa protiv toga. Oni imaju taj način rada i to im se pokazalo korisno u radu. Kod nas se čitanje u živo pokazalo boljim nego audio priče.
7. Imate li neke audio priče koje volite puštati djeci?
Moji jako vole Macu papučaricu i to smo slušali baš nekoliko puta. Ove neke druge nemam baš iskustva. Možda neke klasične, Tri praščića i slično.
8. Ste unaprijed slušali te priče?
Macu papučaricu jesam, puštala sam to svojoj djeci pa sam znala sadržaj i kako priča ide, pa sam puštala i skupini.
9. Ima li nešto što bi promijenili kod audio priča?
Kao što sam i prije spomenula. Treba pripaziti na jezično područje. Na ostalo nisam u tolikoj mjeri istraživala.
10. Da li bi sada više istraživali o audio pričama i koristili ih više?
Ja i dalje ostajem pri svome da je fizičko čitanje najbolje čitanje. Treba stalno djeci čitati, što više ih poticati na slikovnice.
11. Biste li educirali roditelje o audio pričama?
Da, pa nije loše. Sa našom logopedicom u suradnji obradimo tu temu.

4.7.2. Drugi intervju

Drugi intervju odrađen je sa odgojiteljicom koja ima manje od dvije godine radnog staža. Također povremeno koristi audio priče u svojoj skupini. Odgojiteljica je davala poprilično opširne odgovore. U nastavku se nalaze pitanja koje sam postavila odgojiteljici i njeni odgovori.

1. Osim fizičkih knjiga (slikovnica) koristite li audio knjige?

Koristimo, ali više preferiramo baš fizičke knjige i slikovnice i zapravo svaki dan pročitamo prije spavanja barem jednu, nekad i za vrijeme kruga. Primijetila sam da znaju neke priče po nazivima ili kad već krene priča, kao: „Aha, to smo već slušali.; Ovo sam ja doma.;“ i slično. Mislim da i audio priče imaju svoje benefite, ali mi se više baziramo na knjige. Kada bi trebala reći broj, možda jedanput u tri mjeseca pustimo baš audio priču. Mislim da imaju više koncentracije kad im baš mi čitamo, jer onda možeš taj neki svoj ritam, intonaciju, tempo koji prilagodiš djeci.

2. Mislite li da su roditelji dobro upoznati sa audio pričama?

Da, da. Neki možda ni nemaju vremena toliko i imaju neke druge stvari koje trebaju obaviti i to im je lakše.

3. Najviše koristite pred spavanja, komentirate li poslije priču?

Kasnije nakon spavanja imaju već neke druge stvari o kojima razmišljaju, ali ujutro za vrijeme kruga kad pročitamo, onda da. Onda imaju pitanja i dižu ruke i komentiraju i većinom to je povezano s nekom temom koju obrađujemo, koja je aktualna. Pa je slikovnica tu super sredstvo.

4. Mislite li da audio priče potiču čitanje i govor kod djece?

Potiču. Priča kakva je, dobra je priča, Audio priča, fizička priča, slikovnica, samo da se čita i da se priča. Ali ostajem pri svojem da je fizička knjiga, slikovnica, kvalitetnija i mislim da je to baš zbog nas, i najbolje poznajemo našu skupinu i možemo najbolje procijeniti kada stati, kada napraviti pauzu. Možemo vidjeti na njihovim izrazima lica uopće da li ih ta slikovnica ili priča zanima. Možda ih uopće u određenom trenutku ne zanima pa promijenimo aktivnost, a jedanput kada se audio priča pusti onda ne staje.

5. Što mislite da li su audio priče inkluzivne za djecu koja pokazuju poteškoće u čitanju i pisanju?

Teško možemo o tome pričati u ovoj dobi, to se najčešće otkrije u osnovnoj školi na početku školovanja. Nismo se baš susretali s tim, ali definitivno. Nije da imamo nešto protiv audio knjiga. Ja se slažem da imaju i one svoje benefite radi tih zvukova koje

fizički mi ne možemo proizvesti. Ali ne znam zbog čega bi pozitivnije utjecale na djecu sa poteškoćama.

6. Bi li Vi sad nešto više istraživali o audio pričama i više ih koristili?

Slikovnice su bile tema mojeg diplomskog, pa o tome znam dosta. Rijetko što može zamijeniti taj neki fizički kontakt odgojitelja i djeteta iz skupine. Prošle godine za vrijeme pripravništva možda sam više koristila audio knjige i nisu loše za iskoristiti u jaslicama kada imaš neke druge stvari koje moraš obaviti za to vrijeme. Ali kada god imaš vremena mislim da je definitivno bolje i kvalitetnije čitati. Jednostavno čitanje nije samo po sebi takvo, kroz čitanje se stvara zapravo veza između odgojitelja i djece. Mislim da je to najveća vrijednost fizičkih slikovnica i čitanja samog po sebi.

7. Mislite li da bi trebali staviti određenu dob kada bi trebali koristiti audio priče?

Pa mislim da je samo bitno da se koristi, da se priča i da se čita. Definitivno od najranije dobi. Nema sad tu neke određene granice kad početi s tim. Što prije, to bolje, od rođenja do djeteta da se stekne ta navika.

8. Bi li imali edukaciju sa roditeljima o audio pričama?

Da, nije loše. To je sve veći problem. Usvajanje krivog vokabulara i tih izraza koji nisu karakteristični za naše područje, a znamo od kud dolaze. Sa djecom se više ne priča kao nekad, ne uključuje ih se u razgovore. Rijetko kad se uopće čita, rijetko kad se uopće nađe vremena. A i mediji već sami po sebi znamo kako djeluju. Mobiteli i ekrani i koliko je dječja pažnja onda usmjerena na to. Jednostavno onda nema ni mjesta za razvoj drugih stvari uz sve to jer oni na mobitelima imaju sve.

9. Jeste li primijetili kod nekih odgojitelja u blizini da puno koriste audio knjige?

Čak i ne, tu u ovom vrtiću ne. U nekim drugim vrtićima je drugačije, možda imaju neki zajednički USB ili Cd na kojima su već snimljene audio priče pa posuđuju i nekad to bude lakši način.

4.7.3. Treći intervju

Treći intervju snimljen je u vrtiću u Međimurskoj županiji sa odgojiteljicom koja ima 15 godina radnog staža. Odgojiteljica nije posebno bila angažirana u razgovor i odgovori su joj bili kratki. Odgojiteljica koristi audio priče i to najčešće na engleskom jeziku jer radi sa skupinom koja uči engleski jezik, a najčešće pronalazi audio priče na YouTube-u.

1. U koje doba dana koristite audio priče?

Mi većinom ujutro koristimo fizičku knjigu, ali onda nakon doručka malo za odmor audio knjigu.

2. Prate li djeca tu knjigu ili je to više uz neku aktivnosti? Razgovarate li nakon slušanja?

Prate! Pokazuju veliku zainteresiranost u audio priče na engleskom. Imamo nekoliko djece koja baš super pričaju engleski pa onda oni već prevode u toku slušanja ako ih ostali pitaju. Na kraju i razgovaramo i k tome im sve objasnim.

3. Da li su to knjige koje imaju zvučne efekte?

Da! Te su im jako zanimljive. Zvukovi iz prirode ili tako nešto.

4. Smatrate li da audio priče igraju ulogu u razvoju govora i čitanja?

Svaka priča ima, pa tako i audio priča. Neki zvukovi su specifični i onda ako mi samo čitamo možda postane monotono. Dok se u audio pričama moraju koncentrirati u slušanju zvukova i u stvari sa strpljenjem očekuju što će se pojaviti.

5. Smatrate li da bi slušanje audio priča trebalo imati dobnu granicu?

Smatram da se može slušati još od jaslca i u jaslicama su već slušali. Prije spavanja im je to super. Djeca jasličke dobi jako dobro reaguju na audio priče, smiruju ih.

6. Što najviše volite kod korištenja audio priča?

Pa to što nam nije dostupno većinom možemo naći na internetu. Ako djeca izraze želju za neko posebno područje interesa, nemamo sve to u knjižnici ili ne možemo odmah nabaviti, a internet nam je dostupan i onda je to puno lakše. Brzo je dostupno.

7. Što bi promijenili kod audio priča?

Pa neke imaju možda teški vokabular. Možda malo pojednostaviti neke riječi jer djeca znaju i priče na hrvatskom, pa ne znaju sve što znači. Nije baš primjereno svakoj dobi.

4.7.4. Četvrti intervju

Zadnji intervju odrađen je sa odgojiteljicom koja ima najviše godina staža od ostalih ispitanika, odgojiteljica ima 36 godina radnog staža. Prije samih pitanja objasnila sam odgojiteljici što su to audio priče jer je odgojiteljica pokazala interes u tu temu. Također je odgojiteljica koja jedino trenutno ne koristi audio priče.

1. Koristite li audio priče?

Audio priče više ne koristimo jer su to starija djeca. Koristili smo prije dok su išli spavati, kada su bili tri ili četiri godine stari.

2. Ste primijetili da djeca vole slušati audio priče?

Ne, koncentracija im padne. Imaju veću koncentraciju za fizičku knjigu i živi govor, nego kada slušaju. Ja sam primijetila da im brže pažnju privuče nešto drugo kada nema knjige.

3. Kada ste koristili audio priče, koje su to priče bile?

Koristili smo one stare priče. Crvenkapica, Vuk i sedam kozića pa sve do novijih kao Pale sam na svijetu, Brundalica,...

4. Da li ste razgovarali sa djecom nakon odslušanih priča?

Te priče smo ustvari mi ispričali i pomoću fizičke knjige, znači pomoću knjige tako da su im te priče bile poznate. To smo mi upotrebljavali samo za smirenje pred san.

5. Što mislite kakav utjecaj ima audio priča na dijete sa poteškoćama u govoru i čitanju?
Pa ne znam, ovisi i o djetetu i o njegovim interesima. Ako neko dijete voli slušati i onda će slušati pa će pozitivno utjecati na razvoj. Ovisi o djetetu. Bogati rječnik, u svakom slučaju proširuje i aktivan rječnik, ali ne znam da li bi u vrtiću se već moglo gledati utjecaj na disleksiju i disgrafiju. Nisam sigurna da li se već sad može utjecati na to.
6. Smatrate li da bi se korištenje audio priča trebalo koristiti i od najranije dobi?
Ja sam djeci i svojoj doma i tu uvijek pričala priče. Ja sam ih pričala, a kada nisam mogla onda sam im puštala audio priče. Jesam, puštala sam im i naravno da je dobro kada nema ničeg drugog.
7. Što najviše volite kod audio priča?
Audio priče imaju nešto što mi nemamo, a to su ti pozadinski zvukovi i glazba i ta napetost što glazba stvara. To je to što u stvari drži njihovu pažnju i njihov interes.
8. Što bi promijenili kod audio priča?
Ima različitih audio priča, ima onih nekadašnjih starih kao Crvenkapica. Mislim da su starije puno kvalitetnije snimljene. Ima nekih novih koje mi se baš i ne sviđaju baš zbog nedostatka tih zvukova i glazbe. Mislim da i tu treba biti tih nekih kriterija koje treba zadovoljiti.
9. Da li bi Vi imali razgovor sa roditeljima o audio pričama?
Mi smo imali dosta razgovora o medijima i o ekranima, ali o pričama ne. Možda bi bilo zanimljivo da vidimo da li koriste ponekad. Potrebno je provjeriti unaprijed priču koja se koristi.

4.8. Analiza ankete i intervjua

Kroz anketu možemo vidjeti da velika količina odgojitelja koristi audio priče, ali u kojoj količini koriste bi trebali provesti daljnje istraživanje. Prema odgovorima smatram da većina odgojitelja nije dovoljno informirana o audio pričama, o njihovim pozitivnim i negativnim stranama i gdje je moguće pronaći najkvalitetnije audio priče, a također dolazi u obzir i angažiranost odgojitelja u odgovaranje na anketu. Najviše koriste YouTube platformu na koju može bilo tko objaviti video i iako ima dobrih snimljenih priča, potrebno je unaprijed provjeriti kvalitetu priče i jezično područje. Postoje audio knjige u pojedinim knjižnicama, kao što je gradska knjižnica Zagreba, za koju smatram da ima kvalitetne audio priče i vrijedi proučiti.

Intervju se proveo u vidu 10 okvirnih pitanja sa četiri različita odgojitelja na temu audio priče. Kroz intervju pokušala sam otkriti koriste li odgojitelji audio priče u svojoj skupini i koja su njihova mišljenja i znanja o audio pričama. Ispitanicima je prvo objašnjeno o čemu se intervju radi i što se od ispitanika zahtjeva te dodatno pojašnjavanje o temi ako je potrebno. U intervjuima koristila sam vlastita otkrića i mišljenja kako bih potakla ispitanike na promišljanje i razgovor. U razgovoru sa odgojiteljima saznala sam kako svaki odgojitelja na sličan način gleda ili koristi audio priče, ali da mnogi od njih nisu proučavali više o audio pričama. Svi su izjasnili kako više koriste slikovnice ili bajke kroz dan i kao uvod u aktivnost, a audio priče najčešće pred spavanje, kao način umirivanja i zauzimanja pažnje djeci dok odgojitelj nešto radi ili kao pozadinski zvuk. Kako koriste audio priče samo iz tih razloga često kasnije ne komentiraju audio priču koju su pustili. Možemo vidjeti kako odgojitelji koriste audio priče kao način uspavljivanja i protok vremena, a ne kao sredstvo kojima bi mogli dodatno potaknuti dječji razvoj. Koriste isto kao crtiće o kojima kasnije ne raspravljaju i ne pojašnjavaju pojmove koji su možda djeci nepoznati. Jedina razlika je bila odgojiteljica iz skupine koja uči engleski te joj je audio priča najlakši način za pronaći kvalitetnu priču na engleskom jeziku. Možemo vidjeti kako poučavanje stranog jezika pomoću audio priča ima svoju svrhu, dok se audio priče na hrvatskom jeziku puštaju više kao uspavanke.

Kvalitetne audio priče mogu biti dobar poticaj za djecu jer su ispunjene zvukovima koje sami ne možemo proizvesti i ispunjene bogatim vokabularom koje dijete može usvojiti, također dobar način da dijete nauči strani jezi. Pomoću audio priča dijete možemo usmjeriti da se koncentrira na pojedini zvuk ili glazbu sa kojim se možda do sada nije susreo. Također mogu se pronaći priče koje smo djeci htjeli ispričati, a ne možemo ih naći u obliku slikovnice ili

knjige. Smatram da bi se trebalo više educirati o audio pričama i proučiti stranice i aplikacije kako bi se pronašle najkvalitetnije audio priče. Educirani odgojitelji svoje znanje mogu prenijeti na roditelje kako bi se omogućilo pravilno korištenje medija, aplikacija i tehnologije koje koriste sami roditelji i njihova djeca.

5. ZAKLJUČAK

Istraživanje je provedeno s namjerom da se sazna koriste li odgojitelji audio priče i koja su njihova mišljenja o audio pričama. Podatci su prikupljeni preko online obrasca – ankete i intervjua.

Zanimalo me koliko često odgojitelji koriste audio priče, preko čega nalaze audio priče i ima li utjecaj njihov radni staž sa učestalošću korištenja audio priča. Istraživanje je ukazalo da u prosjeku većina odgojitelja koristi audio priče te da rijetko koji odgojitelj uopće ne koristi audio priču u svojoj skupini. Ipak, o učestalošću korištenja priča bilo bi potrebno provesti daljnje istraživanje kako bi mogli biti sigurni koliko zapravo često odgojitelji koriste audio priče. Najčešće pronalaze audio priče preko interneta i to YouTube-a ili sa CD-a, što je bio i očekivan odgovor. Prema istraživačkim pitanjima očekivalo se da odgojitelji sa manje radnog staža više koriste audio priče, ali istraživanjem je pokazano da godine radnog staža nemaju veze sa učestalošću korištenja audio priča. Kroz intervjue saznaje se da odgojitelji najčešće koriste audio priče prije spavanja i to jedino ako je nužno, ali i saznajemo da odgojitelji nisu posebno educirani o audio knjigama.

Smatram da bi edukacija o audio pričama bila potrebna kako bi odgojitelji znali koje audio priče najbolje koristiti i gdje mogu pronaći kvalitetne audio priče. Da se educiraju kako ukomponirati audio priče u rani i predškolski razvoj bez da se samo koriste za uspavlivanje i kako potaknuti aktivnost uz pomoć audio priče. Smatram da je potrebno znati pozitivne i negativne strane korištenja audio knjiga, te da za najbolji dječji razvoj ipak je fizički oblik poput slikovnice ili knjige te da se u podjednako mjeri mogu koristiti oba načina slušanja priča. Osim educiranja odgojitelja, potrebno je educirati roditelje jer oni su ti koji najviše dopuštaju djeci da se koriste medijima. Potrebno je sa roditeljima komunicirati o mogućim posljedicama na govor i jezik kod krivog korištenja medija. Djeca u predškolskoj dobi usvajaju jezik i lagano mogu usvojiti jezik drugog govornog područja.

Iz svega toga možemo zaključiti da korištenje audio knjiga može biti poticajno za dijete baš kao i slikovnica te pravilnim korištenjem medija možemo potaknuti djetetov razvoj. Bitno je koristiti dobre i poticajne priče bez obzira u kojem se obliku nalaze.

6. LITERATURA

KNJIGE

1. Andrešić, D., Benc Štuka, N., Gugo Crevar, N., Ivanković, I., Mance, V., Mesec, I., Tambić, M. (2010). Kako dijete govori? Razvoj govora i jezika, najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije djece predškolske dobi. Zagreb: PLANET ZEO d.o.o.
2. Apel, K., Masterson, J. J. (2004). Jezik i govor od rođenja do šeste godine. Od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgojitelje. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
3. Čudina-Obradović, M. (2014). Psihologija čitanja – od motivacije do razumijevanja
4. Čudina-Obradović, M. (2008). Čitanje prije škole : priručnik za roditelje i odgojitelje. Zagreb: Školska knjiga
5. Čudina-Obradović, M. (2002). Igrom do čitanja. Zagreb: Školska knjiga
6. Kuvač Kraljević, J. (2015). Priručnik za prepoznavanje i obrazovanje djece sa jezičnim poteškoćama. Zagreb : Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta
7. Posokhova, I. (2008). Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece. Buševac: Ostvarenje
8. Turza-Bogdan, T. i Cvikić, L. (2023). *Dijete, jezik, pismenost – Jezični temelji i poticanje pismenosti u odgojno-obrazovnom kontekstu*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Učiteljski fakultet

MREŽNE STRANICE

1. Best, E. (2020.) Audiobooks and literacy. Dostupno na:
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED607775.pdf> (Pristupljeno: 17.05.2024.)

2. Bond, M. A., A. Wasik, B. (2009). Conversation Stations: Promoting Language Development in Young Children.
Dostupno na: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10643-009-0310-7>
(Pristupljeno: 09.06.2024)
3. BookTrust - How audiobooks can help children fall in love with reading (2022.).
Dostupno na:
<https://www.booktrust.org.uk/news-and-features/features/2022/january/how-audiobooks-can-help-children-fall-in-love-with-reading/> (Pristupljeno:14.05.2024)
4. Djeca.hr – Razvoj govora, (2020). Dostupno na: <https://djeca.hr/roditeljstvo/razvoj-djeteta/razvoj-govora/> (Pristupljeno: 14.05.2024)
5. Čitaj svojoj bebi - Za razliku od govorenja, čitanje nije prirodan proces. U njemu veliku ulogu ima i čitanje od rane dobi (2022). Dostupno na: <https://citajsvojojbebi.hr/citanje-prirodan-proces/> (Pristupljeno: 19.05.2024)
6. United through reading - The Incredible Impact of Reading Aloud to Children (2023).
Dostupno na: <https://unitedthroughreading.org/the-incredible-impact-of-reading-aloud-to-children/> (Pristupljeno: 25.05.2024)
7. Lifebuzz.hr - Kako odgoj utječe na razvoj govora i jezika: Sati provedeni ispred ekrana nisu krivnja djeteta! (2024) Dostupno na: <https://lifebuzz.hr/kako-odgoj-utjece-na-razvoj-govora-i-jezika-sati-provedeni-ispred-ekrana-nisu-krivnja-djeteta/>
(Pristupljeno: 26.09.2024)

7. PRILOZI I DODATCI

POPIS TABLICA

Tablica 1 Razvoj govora	5
Tablica 2 Osim knjiga koristite li i audio (zvučne) priče?	18
Tablica 3 Učestalost korištenja audio priča	18
Tablica 4 Odakle odgojitelji crpe audio priče	19
Tablica 5 Pozitivni utjecaji na dijete	20
Tablica 6 Negativni utjecaji	20